

**UNIVERSITATEA BABEȘ BOLYAI
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE
ȘI GESTIUNEA AFACERILOR
CLUJ NAPOCA**

DOMENIUL FINANȚE

**TENDINȚE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA SPĂLĂRII BANILOR
ÎN CONTEXT NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL
-ROLUL EDUCAȚIEI ȘI AL DIGITALIZĂRII-**

REZUMATUL TEZEI

Coordonator științific:

Prof. univ. dr. habil. Monica Violeta ACHIM

Doctorand:

Corina-Narcisa (BODESCU) COTOC

**Cluj Napoca
2023**

CUPRINS

INTRODUCERE

CAPITOLUL I. ABORDĂRI TEORETICE ȘI METODOLOGICE PRIVIND SPĂLAREA BANILOR

1.1 Conceptul de spălare a banilor – istoric și definiție

1.1.1 Scurt istoric al spălării banilor

1.1.2 Ce este spălarea banilor? Abordare conceptuală

1.1.3 Organismele naționale și internaționale și eficiența cadrului de reglementare pentru prevenirea și combaterea spălării banilor

1.2. Etape, tehnici și instrumente ale spălării banilor

1.2.1 Etapele spălării banilor

1.2.2 Tehnicile și instrumentele utilizate în spălarea banilor

1.3 Măsurarea volumului infracțiunilor de spălare a banilor

1.4. Analiză bibliometrică

1.5 Concluzii capitolul I

CAPITOLUL II. MĂSURI DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A SPĂLĂRII BANILOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

2.1 Cadrul legal la nivel european

2.2 Organismele naționale din statele membre UE cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor - Unitățile de Informații Financiare

2.3 Studii de caz la nivel european. Principalele măsuri de prevenire și combatere a spălării banilor prevăzute în cadrul de reglementare

2.3.1 Rapoartele de tranzacții suspecte indicator al implementării măsurilor reglementate prin Directivele Europene împotriva spălării banilor

2.3.2 Studii de caz în Uniunea Europeană - tipologii și tehnici utilizate în spălarea banilor

2.3.3 Cooperarea între Unitățile de Informații Financiare ale statelor membre UE.

2.4 Concluzii capitolul II

CAPITOLUL III. PREVENIREA ȘI COMBATERE A SPĂLĂRII BANILOR ÎN ROMÂNIA

3.1. Transpunerea în România a legislației europene privind combaterea spălării banilor

3.2. Statistici descriptive privind măsurile de prevenire și combatere a spălării banilor în România

3.2.1 Rapoarte de tranzacții suspecte

3.2.2 Tranzacții suspendate de la efectuare

3.2.3 Cazuri diseminate de Oficiu altor autorități competente

3.2.4 Cooperarea internațională

3.2.5 Supraveghere și control

3.2.6 Evoluția infracțiunilor de spălare a banilor în România din perspectiva organelor judiciare și a instanțelor de judecată

3.3 Studiu de caz privind corelația spălarea banilor – evaziunea fiscală, corupția, infracțiunile economico financiare și infracțiunile judiciare

3.4 Specificul prevenirii și combaterii spălării banilor în România

3.4.1 Tipologii privind spălarea banilor în România

3.4.2 Implementarea măsurilor de combatere a spălării banilor în sistemul bancar din România

3.4.3. Studiu de caz: Evaluarea riscului în cazul sumelor înregistrate în contul 455 „Sume datorate acționarilor/ asociaților”, reflectate în situațiile financiare ale agenților economici

3.5 Concluzii capitolul III

CAPITOLUL IV STUDIU EMPIRIC. IMPACTUL EDUCAȚIEI ASUPRA RISCULUI SPĂLĂRII BANILOR

4.1 Revizuirea literaturii de specialitate

4.2. Metodologie și date

4.3 Rezultate și discuții

4.4 Concluzii capitolul IV

CAPITOLUL V STUDIU EMPIRIC. IMPACTUL DIGITALIZĂRII ASUPRA RISCULUI SPĂLĂRII BANILOR

5.1 Revizuirea literaturii de specialitate

5.2 Metodologie și date

5.3 Rezultate și discuții privind digitalizarea și efectul acesteia

5.3 Concluzii capitolul V

CONCLUZII GENERALE, CONTRIBUȚII PROPRII

Referințe bibliografice

Anexe

ABSTRACT

Teza de doctorat cu titlul „Tendințe în prevenirea și combaterea spălării banilor în context național și internațional -Rolul educației și al digitalizării” abordează din perspectivă teoretică și practică lupta cu spălarea banilor sub aspectele cele mai semnificative la nivel național și internațional.

Lucrarea a fost realizată pornind de la rezultatele studiilor academice reflectate în literatura în domeniu și a celor din rapoartele organismelor de luptă împotriva fenomenului, motivat de dorința de a identifica noi factori care să contribuie la reducerea spălării banilor. Din aspectele teoretice studiate și rezultatele evidențiate prin utilizarea statisticii descriptive, am identificat și reliefat lacune existente în domeniu, factorii mai puțin cercetați.

În studiile empirice derulate, prin regresii construite în panelurile de date pentru 160 de țări, am analizat impactul educației și al digitalizării asupra riscului spălării banilor. Am arătat că o creștere a educației în termeni de procent al populației educate în total și o creștere a digitalizării determină diminuarea riscului de spălare a banilor.

Prin întregul demers științific concretizat în teza realizată aducem o contribuție importantă la literatura de specialitate pe tematica spălării banilor și totodată venim în sprijinul autorităților naționale și europene care pot utiliza rezultatele studiului în vederea promovării unor politici publice adecvate în materie de reglementare și finanțare, care să conducă la amplificarea prevenirii și combaterii spălării banilor.

Cuvinte cheie: prevenirea și combaterea spălării banilor, educație, digitalizare, tranzacții, risc

INTRODUCERE

Criminalitatea economică și financiară este o realitate modernă care transcende granițele unei națiuni și se manifestă la nivel internațional, afectând sistemele economice din întreaga lume. Fenomen benefic din punct de vedere comercial și economic, globalizarea a dus la deschiderea piețelor internaționale, la progrese tehnologice și informatizarea într-un ritm fără precedent, la creșterea economică globală și fluxuri masive de capital. În acest fel, libera circulație a capitalului financiar a fost încurajată, în căutarea unor piețe mai puțin restrictive, cu profitabilitate și productivitate mai ridicate.

Pe măsură ce sfera activităților umane s-a extins dincolo de granițele fizice ale statelor, legalitatea și regulile naționale nu au mai fost suficiente pentru funcționarea statului de drept. În acest sens, pe lângă numeroasele beneficii ale globalizării, s-au dezvoltat și activitățile ilegale ale unor grupuri de infractori constituite la nivel internațional care au profitat de avantajele liberalizării piețelor internaționale. Acestea au mai multe șanse să transfere capitalul/profiturile obținute din afaceri ilegale, pe baza disfuncționalităților structurale existente, pe baza deficiențelor instituționale. Facilitarea activităților ilegale constă și în absența sau neaplicarea întrutotul a prevederilor legale, sancțiuni prea ușoare, legislație inconsecventă, lipsă de coordonare a structurilor interne și internaționale cu atribuții de control și sancționare sau ineficiența acestor instituții.

Spălarea banilor ca și componentă a criminalității economico-financiară în ansamblul ei, aflată în relație de cauzalitate-efect cu alte componente ale criminalității economico-financiare, în contextul prezent, al evoluției fără precedent a tehnicii și tehnologiei, al efectuării tranzacțiilor preponderent în mediul electronic, virtual, în orice punct al lumii, cu mare viteză, lovește economiile naționale și sistemele financiare constituind un risc major asupra integrității, funcționării adecvate, reputației și stabilității societății. Acest risc este amplificat și multiplicat în contextul crizelor cu care s-a confruntat omenirea în ultimii ani: pandemia de COVID-19, amenințarea războiului și recenta criză energetică cu care se confruntă toate statele. În acest cadru, grupările infracționale și/sau indivizii cu interes în eludarea legilor profită de atenția pe care statele prin reprezentanții lor, o acordă identificării soluțiilor potrivite pentru problemele stringente, de imediată necesitate ale cetățenilor și mai puțin pentru probleme care nu pun în pericol imediat populația.

Deși fără efect imediat și vizibil asupra populației, așa cum se cunoaște, spălarea de bani afectează în prezent fiecare stat atât din perspectivă economică cât și socială, existând o preocupare intensă și constantă la nivel național, european și internațional pentru a limita cât

mai mult posibil această activitate. În acest context importanța și relevanța temei de cercetare propusă rezidă în necesitatea studierii evoluției problematicii spălării banilor, a actualizării permanente a informațiilor în domeniu, a tipologiilor și tehnicilor utilizate, a determinării unor factori care influențează și contribuie la prevenirea și combaterea spălării banilor, la îmbunătățirea legislației în domeniu.

Privită din altă perspectivă, tema propusă este motivată de necesitatea de a optimiza metodele de analiză, de cercetare în domeniu, de necesitatea de a pregăti specialiști cu abilități și competențe în prevenirea, identificarea și reducerea acestui fenomen.

Pentru adecvarea cadrului de reglementare, identificare și implementare a unor măsuri de luptă cu spălarea banilor adaptate noilor parametri de desfășurare a activității economice la nivel mondial, în actualele condiții de dezvoltare tehnologică și informațională este foarte importantă cunoașterea și identificarea cât mai multor factori care pot influența acest fenomen. În aceste condiții considerăm că teza noastră prin rezultatele și concluziile expuse privind rolul educației și digitalizării asupra riscului spălării banilor aduce o contribuție importantă în lupta împotriva acestui flagel, în consens cu Comisia Europeană care, în Planul de Acțiune adoptat în luna mai 2020, subliniază necesitatea instruirii și utilizarea noilor tehnologii, a inteligenței artificiale în monitorizarea tranzacțiilor, îmbunătățirea cooperării internaționale și a evaluării riscurilor de spălare a banilor.

Necesitatea luptei împotriva spălării banilor are atât o motivație socială, cât și una economică. Motivația socială vizează efectele criminalității organizate, care tinde să se internaționalizeze și să afecteze în sens negativ relațiile normale dintre membrii comunităților naționale, și nu numai, generând instabilitate economică, distorsionări ale mediilor de afaceri. Motivația economică decurge din atacul pe care spălarea banilor îl săvârșește asupra funcționării economiei de piață și a integrității piețelor financiare, prin slăbirea încrederii în instituțiile bancare și cele publice.

Trendul infracțiunii de spălare a banilor, a dimensiunii acesteia și a tehnicilor și tipologiilor noi apărute, contextul internațional de desfășurare a activităților infracționale precum și actualizare permanentă a reglementărilor legislative concertate la nivel internațional și necesitatea implementării acestora în legislațiile naționale pentru a produce efectele economice așteptate, au constituit principala motivație a lucrării și totodată au contribuit la fixarea scopului cercetării noastre.

Astfel, **obiectivul general** al lucrării este de a contribui la prevenirea și combaterea spălării banilor prin evaluarea rolului educației și digitalizării în această activitate, prin punerea în lumină a tipologiilor actuale ale fenomenului infracțional și pornind de la acestea a măsurilor

reglementate la nivel european și a efectelor implementării acestora în legislațiile naționale. În cadrul cercetărilor empirice realizate, pentru atingerea obiectivului general, am formulat mai multe ipoteze care au fost testate și validate integral sau parțial cum sunt:

Ipoteza 1: Măsurile de prevenire și combatere a spălării banilor în urma implementării celei de a patra și a cincea directive europene AML, au determinat îmbunătățirea indicatorilor cuprinși în rapoartele anuale ale unităților de informații financiare.

Ipoteza 2: Măsurile împotriva spălării banilor reglementate în urma transpunerii în România a directivelor europene AML au determinat evoluția pozitivă a indicatorilor cuprinși în rapoartele anuale ale Oficiului (ONPCSB).

Ipoteza 3.1: Numărul de cauze soluționate de spălarea banilor este direct corelat cu numărul de infracțiuni economico-financiare și judiciare.

Ipoteza 3.2: În România ponderea infracțiunilor de spălarea banilor în infracționalitatea economico financiară este corelată cu ponderea infracțiunilor de evaziune fiscală și nu este corelată cu ponderea infracțiunilor de corupție.

Ipoteza 4.1: Creșterea procentului populației educate determină reducerea riscului de spălare a banilor.

Ipoteza 4.2: Impactul educației asupra spălării banilor este resimțit diferit în țările cu venituri mari față de țările cu venituri medii și mici.

Ipoteza 5.1: Creșterea nivelului de digitalizare determină reducerea riscului de spălare a banilor.

Ipoteza 5.2: Impactul digitalizării asupra spălării banilor este diferit în țările cu venituri mari față de țările cu venituri medii și mici.

În opinia noastră rezultatele analizelor și evaluărilor realizate constituie un suport util la nivel teoretic, în mediul academic, iar la nivel practic rezultatele obținute pot sta la baza fundamentărilor necesare pentru elaborarea, completarea și/sau modificarea normelor legale în vigoare cu scopul de a consolida și a intensifica prevenirea și combaterea fenomenului de spălare a banilor.

Prezenta lucrare **este structurată în cinci capitole** în care sunt abordate subiecte privind:

I. Modul în care este percepută și abordată spălarea banilor și combaterea acesteia de mediul academic și cel de reglementare, din perspectivă teoretico-metodologică

II. Măsurile de prevenire și combatere a spălării banilor în Uniunea Europeană din perspectiva cadrului de reglementare al acestora și a rezultatelor Unităților de Informații Financiare ale statelor membre

III. Specificul în România al abordării spălării banilor și al măsurilor de luptă împotriva acestei infracțiuni

IV. Cercetare statistică privind impactul educației asupra riscului spălării banilor, în context internațional

V. Cercetare statistică privind impactul digitalizării asupra riscului spălării banilor, în context internațional

CAPITOLUL I. ABORDĂRI TEORETICE ȘI METODOLOGICE PRIVIND SPĂLAREA BANILOR

În primul capitol al lucrării am revizuit literatura de specialitate, analizând spălarea banilor și măsurile AML așa cum sunt reflectate în articole științifice, în rapoarte oficiale ale organismelor naționale și internaționale și în reglementările legale emise în materie.

Activitatea de spălare a banilor este definită sau explicată atât de cercetătorii în domeniu cât și de organismele de reglementare, fiind, în esență activitatea prin care infractorii legitimează veniturile ilicite și reinvestesc fondurile spălate în activitățile curente, legale.

Pentru aceasta, organizațiile criminale sau persoanele individuale implicate în activități de spălarea banilor utilizează o largă varietate de tehnici și instrumente, unele dintre acestea fiind identificate încă din perioada de început a incriminării formale a fenomenului infracțional, altele fiind o adaptare la perioada actuală de plin avânt a tehnologiei, digitalizării, realității virtuale.

Deși au fost variate încercări de măsurare a volumului fondurilor ilegale sau cel puțin de estimare a acestora pe baze științifice, până la data prezentei nu a fost identificată o metodă de măsurare validată de comunitatea științifică, aplicabilă pe scară largă. Din acest motiv, în cercetarea noastră am optat pentru utilizarea Indicelui Basel AML, indicator compozit calculat începând cu anul 2012, pentru majoritatea statelor lumii, care măsoară riscul spălării banilor, utilizând o multitudine de alți factori (17 la nivelul anului 2021).

Analizând studiile și cercetările efectuate în context mondial pe tematica spălării banilor am identificat termenii utilizați frecvent în studii, tăria legăturilor dintre aceștia, evoluția în timp a aspectelor cercetate. Am examinat factorii determinanți ai spălării banilor așa cum au fost identificați în literatura de specialitate, precum nivelul de dezvoltare economică, corupția, economia subterană, soliditatea sistemului bancar, tăria rapoartelor de

audit dar totodată am identificat și subiecte mai puțin analizate în relația cu spălarea de bani, precum educația, inteligența, internetul, tranzacții suspecte, ceea ce a contribuit la dezvoltarea cercetării noastre.

CAPITOLUL II. MĂSURI DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A SPĂLĂRII BANILOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

În cel de-al doilea capitol am arătat rolul implementării directivelor europene în lupta împotriva spălării banilor. În acest sens am analizat evoluția cadrului legal la nivel european precum și organismele îndrituite să asigure protecția sistemului financiar împotriva spălării banilor dar și datele, tipologiile și schemele de spălare a banilor din douăzeci de rapoarte ale Unităților de Informații Financiare din statele membre ale Uniunii Europene, elaborate în perioada 2018-2020.

Rezultatele obținute evidențiază o creștere atât a numărului cât și a calității rapoartelor de tranzacții suspecte (RTS) primite de organismele naționale de combatere a spălării banilor în perioada 2018-2020, ca efect al măsurilor impuse de Uniunea Europeană.

Din analiza a zece studii de caz prezentate am evidențiat o serie de indicii de suspiciune comune țărilor europene, cum ar fi: transferuri către jurisdicții care nu au implementat sau nu aplică riguros standardele de combatere a spălării banilor, desfășurarea de activități în domenii considerate ca fiind riscante, lipsa unor corelații între volumul sumelor tranzacționate și domeniul de activitate sau prețul pieței dar și scheme sau tipologii noi, cum ar fi schimburi de monedă electronică sau crearea de tipuri noi de conturi, concluzionând că aceste studii de caz pot fi considerate modele de bune practici, diseminarea acestora fiind utilă pentru organismele guvernamentale în vederea reglementării celor mai bune măsuri AML.

Sintetizând rezultatele obținute, am concluzionat că sunt necesare reglementări mai stricte privind obligativitatea transunerii unitare a legislației Uniunii Europene în legislațiile statelor membre, valorificarea la maximum a progreselor tehnologice în ceea ce privește crearea de baze de date la nivel național și european, monitorizarea acestora, sancționarea inexactităților și inconsecvențelor dar și necesitatea de a maximiza cooperarea și schimbul de informații între FIU.

CAPITOLUL III. PREVENIREA ȘI COMBATEREA SPĂLĂRII BANILOR ÎN ROMÂNIA

În capitolul trei am prezentat cadrul instituțional în care se derulează activitatea de prevenire și combatere a spălării banilor în România precum și cadrul legal în vigoare și prevederile subsecvente, ca urmare a implementării celor mai recente directive europene în

domeniu, arătând astfel deschiderea României pentru alinierea la standardele AML internaționale .

Utilizând metode ale statisticii descriptive, din analiza evoluției în perioada 2012-2020 a unei serii de indicatori prin care se reflectă activitatea de prevenire și combatere a spălării banilor, precum, fără a fi limitative, numărul rapoartelor de tranzacții suspecte, numărul și valoarea tranzacțiilor suspendate de la efectuare, numărul cazurilor diseminate autorităților de aplicare a legii sau sancțiunile aplicate, am arătat că datele disponibile asigură validarea parțială a ipotezei formulate.

De asemenea în urma comparării numărului de cazuri soluționate de organele de aplicare a legii a două categorii de infracțiuni, respectiv infracțiuni economico-financiare și infracțiuni judiciare, am arătat că în România spălarea banilor ca infracțiune individuală este mai puternic corelată cu infracțiunile judiciare decât cu cele economico-financiare.

Totodată din perspectiva specificului AML în România am prezentat cele mai recente ghiduri elaborate de Oficiu în anul 2020 și anul 2021 cuprinzând indicatori de suspiciune și tipologii de spălare a banilor. Ca o concluzie a aspectelor prezentate am subliniat importanța pregătirii continue a persoanelor implicate în prevenirea și combaterea spălării banilor, precum personalul din instituțiile financiar bancare, persoanele care desfășoară activități de natura profesiilor liberale cu atribuții de entități raportoare sau simpli cetățeni interesați de aplicarea legii.

Din aceeași perspectivă am expus și analizat un risc specific consemnat în raportul unei instituții cu atribuții de control (Curtea de Conturi) risc pe care nu l-am regăsit în nici unul din rapoartele, analizele, studiile de caz sau orice alte materialele, ale unității de informații financiare române, propunând totodată o serie de măsuri care în opinia noastră conduc la diminuarea riscului semnalat, și implicit la crearea unui mediu economic mai sănătos.

CAPITOLUL IV. STUDIU EMPIRIC. IMPACTUL EDUCAȚIEI ASUPRA RISCULUI SPĂLĂRII BANILOR

Prin cercetarea statistică derulată în capitolul IV al lucrării, considerăm că am confirmat concludent și pertinent rolul educației în prevenirea și combaterea spălării banilor. Educația, indiferent de nivelul studiilor, influențează riscul spălării banilor, fiind în relație indirectă cu acesta și pe cale de consecință poate fi considerat ca factor în politicile guvernamentale pentru prevenirea și combaterea spălării banilor. Ipotezele noastre potrivit cărora „Creșterea procentului populație educate determină reducerea riscului de spălare a banilor” și „Impactul educației asupra spălării banilor este resimțit diferit în cadrul țărilor cu venituri mari față de

țările cu venituri medii și mici” au fost confirmate, în toate modelele regresionale construite, cu nuanțări specifice nivelului de studii și nivelului de dezvoltare economică al statelor.

Studiul empiric a fost derulat inițial pe un eșantion de 160 de țări ale lumii și ulterior pe două subeșantioane constituite în urma împărțirii acestor state în țări cu venituri ridicate și țări cu venituri medii și mici, conform clasificării World Bank. Variabilele utilizate au fost Indicele AML - variabila dependentă, educația secundară, educația terțiară și indicele educației ca variabile independente dar și variabile de control precum indicele de percepție al corupției, gradul de dezvoltare economică, economia subterană, rata angajării, securitatea cibernetică și presiunea fiscală. Pentru a testa relația dintre aceste variabile, în programul EViews au fost construite regresii în panelul cuprinzând date pentru perioada 2012-2020, pentru fiecare eșantion/subeșantion.

Din analiza comparativă a rezultatelor obținute pentru învățământul secundar și terțiar se remarcă în toate grupele de țări analizate coeficienții mai mari ai educației secundare. Am răspuns la întrebarea „*Care nivel de educație este mai puternic corelat cu spălarea banilor?*” concluzionând că asupra educației secundare trebuie în special orientat interesul națiunilor pentru diminuarea fenomenului infracțional de curățare a banilor.

Răspunzând la cea de a doua întrebare „*Cum diferă impactul educației asupra spălării banilor între țările cu venituri mari și cele cu venituri medii sau mici?*” am constatat că indiferent de gradul de dezvoltare al unui stat, educația determină scăderea riscului spălării banilor însă intensitatea impactului este diferită. Astfel am arătat că în țările în curs de dezvoltare rolul educației în reducerea spălării banilor este mai vizibil, prin urmare în aceste state se impune finanțarea mai consistentă a educației. În țările cu venituri mari, coeficienții educației în relația cu spălarea banilor sunt mai mici comparativ cu țările în curs de dezvoltare.

În ansamblu, legătura indirectă și semnificativă din punct de vedere statistic dintre indicele AML și gradul de instruire se explică prin faptul că în măsura în care crește nivelul de instruire, va crește gradul de înțelegere și conformare la reglementările legale, capacitatea angajaților în sistemul financiar de detectare a tranzacțiilor suspecte, capacitatea de percepere a riscurilor și implicit aversiunea față de riscuri toate acestea contribuind la scăderea riscului de spălare a banilor.

CAPITOLUL V. STUDIU EMPIRIC. IMPACTUL DIGITALIZĂRII ASUPRA RISCULUI SPĂLĂRII BANILOR

Rezultatele obținute și prezentate în capitolul cinci al tezei au confirmat ipotezele cercetării noastre potrivit căreia un nivel mai ridicat de tehnologie digitală determină o scădere

a riscului spălării banilor și impactul digitalizării asupra spălării banilor este diferit în cadrul țărilor cu venituri mari față de țările cu venituri medii și mici.

Studiul empiric a fost derulat pe aceleași eșantioane utilizate în cercetarea relației dintre AML și educație, respectiv eșantionul cuprinzând 160 de țări ale lumii, eșantionul cuprinzând 53 de țări cu venituri ridicate și 107 țări cu venituri medii și mici, conform clasificării World Bank. Variabila dependentă utilizată au fost Indicele AML iar variabilele independente au fost gradul de utilizare al internetului și adoptarea tehnologiei. Relația dintre aceste variabile și variabile de control a fost testată cu ajutorul softului EViews prin ecuațiile rulate în panelurile de date construite pentru fiecare eșantion.

Răspunzând la întrebările cercetării, prin analiza comparativă a rezultatelor am constatat că digitalizarea reduce riscul spălării banilor, cu mențiunea că influența internetului asupra spălării banilor este mai puternică decât influența tehnologiei, pentru toate eșantioanele analizate.

De asemenea am arătat că impactul digitalizării în reducerea riscului spălării banilor este mai scăzut în țările dezvoltate, rezultat motivat în opinia noastră prin cel puțin două argumente: în țările dezvoltate cadrul de reglementare și măsurile de conformitate împotriva spălării banilor sunt deja în uz, ceea ce conduce la o marjă mai scăzută a eficienței instrumentelor digitale în combaterea criminalității economico financiare și în plus, în țările dezvoltate schemele de spălare a banilor sunt mai complexe, mai sofisticate și prin urmare mai greu detectabile de instrumente ale tehnologiei moderne.

Rezultatele obținute sunt în concordanță cu cele ale mai multor cercetători care au arătat că investițiile în tehnologie de vârf precum data mining, inteligența artificială și instrumentele de profilare a riscurilor sunt folosite pentru a urmări fondurile ilegale și astfel se previne și contracarează fenomenul de spălare a banilor. În ciuda faptului că infractorii înșiși au reușit să exploateze noile funcționalități, noile tehnologii de comunicare, informare, exploatare a sistemului financiar și nu numai, pentru activitățile lor ilicite, noile tehnologii pot fi utilizate de asemenea pentru creșterea eficienței luptei împotriva spălării banilor.

CONCLUZII GENERALE, CONTRIBUȚII PROPRII

Prin varietatea și complexitatea ideilor abordate și în special prin rezultatele obținute prin utilizarea unor date, studii și rapoarte publice internaționale ne exprimăm convingerea că teza noastră se va dovedi a fi un instrument util în cercetare, în educație, în politici publice cu impact asupra sistemului economico-financiar.

Din perspectivă academică lucrarea își aduce aportul prin aprofundarea cercetărilor pe tema prevenirii și combaterii spălării banilor pe palierele mai puțin studiate, prin realizarea unei sinteze cuprinzătoare și coerente a subiectului, prin utilizarea unor metode științifice de analiză și estimare a riscului spălării banilor, prin considerații critice asupra impactului dorit și efectiv al implementării reglementărilor legale în materie. Pentru sistemul de învățământ din România poate constitui un instrument util de educație și cunoaștere aprofundată a fenomenului din perspectivă teoretică (concept, măsurare, factori, tehnici, prevederile legale pentru prevenire și combatere) și practică (studii de caz instrumentate în state membre ale Uniunii Europene și în România, evoluție numerică și valorică a unor indicatori).

În cercetarea noastră am pornit, în urma studierii unui număr consistent de articole, rapoarte, studii pe tema spălării banilor, de la identificarea unor lacune sau aspecte mai puțin cercetate în domeniu, reușind în opinia noastră să ne aducem contribuția prin dezvoltarea cunoștințelor pe acest subiect.

Am analizat eficiența măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor în urma implementării directivelor europene AML 849/2015 și 843/2018, concluzionând asupra palierele în care eficiența a crescut (raportarea tranzacțiilor suspecte, identificarea tipologiilor clasice sau moderne de spălare a banilor), dar și a celor unde se pot aduce îmbunătățiri (identificarea beneficiarului real al fondurilor și cooperarea internațională).

Am concluzionat că noul cadru legal implementat în România, (Legea nr. 129/2019) cu modificările și completările ulterioare a condus la alinierea cu reglementările europene din punct de vedere formal, dar totodată am evidențiat specificul național în ceea ce privește rezultatele obținute atât la nivelul Oficiului, al organelor de supraveghere și control cât și al organelor de aplicare a legii. Din perspectiva abordării pe bază de risc am prezentat măsuri de prevenire și combatere a spălării banilor în sistemul bancar din România și un studiu de caz asupra sumelor împrumutate societăților, de persoanele fizice care dețin calitatea de acționar/asociat, cu propuneri menite să conducă la diminuarea riscului generat de această activitate.

Cercetarea empirică privind impactul educației și digitalizării asupra riscului spălării banilor a condus la câteva concluzii. În primul rând am arătat că o creștere a educației în termeni de procent al populației educate în total și de asemenea o creștere a digitalizării determină reducerea riscului spălării banilor. Apoi am arătat că educația secundară este mai puternic corelată cu riscul spălării banilor comparativ cu educația terțiară și de asemenea că utilizarea internetului are un impact mai puternic în reducerea spălării banilor decât adoptarea tehnologiei. În al treilea rând cercetările au fost efectuate pentru țări cu venituri mari și țări cu venituri medii sau scăzute, constatând că relația indirectă între educație și digitalizare pe de o parte și spălarea banilor pe de altă parte este mai puternică în țările în curs de dezvoltare.

Adresabilitatea studiului nostru este una largă, vizând atât mediul educațional, academic cât și organismele naționale și europene cu atribuții pe diferite paliere (legislative sau de aplicare a legii) în lupta împotriva spălării banilor.

Rezultatele studiului nostru pot fi utilizate în diverse domenii. Instituțiile de învățământ pot beneficia de ele în dezvoltarea programelor de educație financiară de bază. BNR și instituțiile financiar-bancare pot folosi studiul ca material suport în instruirea specialiștilor. De asemenea, rezultatele pot fi utile în pregătirea continuă a personalului implicat în combaterea infracționalității economice și financiare, precum și în analizele de risc în domeniu. Factorii de decizie la nivel național pot fundamenta politici privind reglementarea cooperării între instituțiile cu atribuții în domeniu, finanțarea la un nivel corespunzător a educației, organizarea unor acțiuni de conștientizare publică asupra impactului activității criminale și/sau alocarea de resurse tehnice și umane pentru instituția cu atribuții în prevenirea și combaterea fenomenului infracțional. Organismele de reglementare europene pot utiliza rezultatele pentru implementarea unitară a legislației UE și cooperarea între FIU.

În concluzie, studiul nostru oferă informații relevante în vederea promovării unor politici publice adecvate privind educația financiară, instruirea specialiștilor, combaterea infracționalității dar și dezvoltarea politicilor la european care să conducă la diminuarea riscului de spălare a banilor, la prevenirea și combaterea acestuia asigurând astfel premisele pentru dezvoltarea unui mediu economic și financiar, stabil și sănătos.

Caracterul de unicitate și totodată de originalitate al tezei noastre rezidă în structurarea, analiza și compararea într-o manieră încheagată și comprehensibilă a spălării banilor pe trei nivele: european, național și mondial, fiecare dintre acestea având la rândul lui aspecte nu doar originale dar și de impact în domeniu.

Un prim element în acest sens îl constituie instrumentele și metodele utilizate în cercetare cum sunt, cu titlu exemplificativ, utilizarea unui soft de analiză bibliometrică cu

ajutorul căruia rezultatele sunt prezentate într-un format vizual comprehensibil și atractiv, a unei baze de date special constituite din informațiile cuprinse în rapoartele anuale ale unităților de informații financiare europene, a conexării unor date de la numeroase autorități publice române cu rol important în lupta împotriva spălării banilor.

Din perspectiva măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor la nivel european în contextul implementării directivelor europene, baza de date, anterior menționată constituită pentru perioada 2018-2020 (după emiterea celei mai recente Directive europene privind protecția sistemului financiar) cu informații cuprinse în rapoarte publice ale statelor membre ale Uniunii Europene a fost utilizată pentru realizarea unor statistici descriptive privind rapoartele de tranzacții suspecte, tranzacții suspendate, cooperarea internațională, în anexă fiind prezentate linkuri către fiecare din rapoartele studiate. Rezultatele au fost analizate critic prin prisma indicatori enumerați, care, după știința noastră, nu au fost utilizați în cercetări anterioare în această structură dar și prin prisma unor tipologii și scheme de spălare de bani relevate prin studii de caz de dată recentă (perioada 2019-2020).

Din punctul de vedere al prevenirii și combaterii spălării banilor în România, originalitatea cercetării rezidă în modalitatea de abordare a subiectului, nu ca subiect individual, ci integrată în context european, cercetare care nu a mai fost realizată în această manieră după știința noastră. De asemenea varietatea, multitudinea surselor de date și informații (site-ul ONPCSB și rapoarte, ghiduri, manuale emise de Oficiu, bază de date a Poliției Române, site-ul Ministerului Justiției, site-ul BNR și rapoarte emise de această instituție, un raport al Curții de Conturi a României dar și date furnizate de ANAF) și modalitatea de îmbinare și analiză a acestor date, constituie contribuția noastră proprie precum și studiul de caz privind sumele împrumutate societăților de către persoanele fizice care au calitatea de asociați/acționari, ca o posibilă zonă de risc cu implicații semnificative în domeniul economico-financiar. Acesta este după știința noastră, primul studiu descriptiv pe acest subiect, prin care se semnalează riscurile potențiale, lacunele legislative și propuneri în vederea diminuării riscului identificat.

Cercetarea noastră aduce o contribuție importantă la literatura existentă privind combaterea spălării banilor prin utilizarea scorului AML construit de Institutul de la Basel, prin care se măsoară riscul spălării banilor și care ne-a permis să comparăm eficiența eforturilor de combatere a spălării banilor în diferite țări ale lumii. De asemenea includerea educației și digitalizării ca variabile independente în analiza noastră oferă o perspectivă unică asupra relației dintre AML și factorii socioeconomi. În plan internațional, după știința noastră este prima cercetare empirică în care riscul spălării banilor este exprimat în funcție de educație și

digitalizare ca variabile independente, pe o bază de date tip panel, rezultatele confirmând că o creștere a educației (ca procent al populației educate în total populație) și de asemenea o creștere a digitalizării determină reducerea riscului spălării banilor. Mai mult, cercetările sunt efectuate atât la nivel mondial, cât și diferențiat pentru țări cu venituri mari și țări cu venituri medii sau scăzute, pentru a explora diferențele în ceea ce privește corelația dintre educație, digitalizare și spălarea banilor în țări având condiții economice diferite.

Prin întregul demers științific concretizat în lucrarea realizată se aduce o contribuție academică importantă la literatura de specialitate pe tematica spălării banilor și totodată se vine în sprijinul autorităților naționale și europene prin sublinierea unor aspecte (riscuri, modele de bună practică, factori) care contribuie la intensificarea luptei pentru prevenirea și combaterea spălării banilor.